

A wooden chair is shown from a low angle, looking up. The chair is made of light-colored wood and has a sign attached to its front. The sign is rectangular and has the word 'BRANDWEER' written on it in large, white, capital letters. The background is dark, and there are some blue and purple lights visible, suggesting an indoor setting with stage lighting.

BRANDWEER

Missie: Code Rood
Lerarenhandleiding groep 5-6

Missie: Code Rood

BrandweermuseumHellevoetsluis

Lerarenhandleiding bij het project *Missie: Code Rood* rondom de collectie van het BrandweermuseumHellevoetsluis voor groep 5 en 6 primair onderwijs.

Colofon

Dit project is ontwikkeld door Kunstgebouw in opdracht van de projectgroep *Cultuureducatie met kwaliteit Voorne Putten*.

Met dank aan:

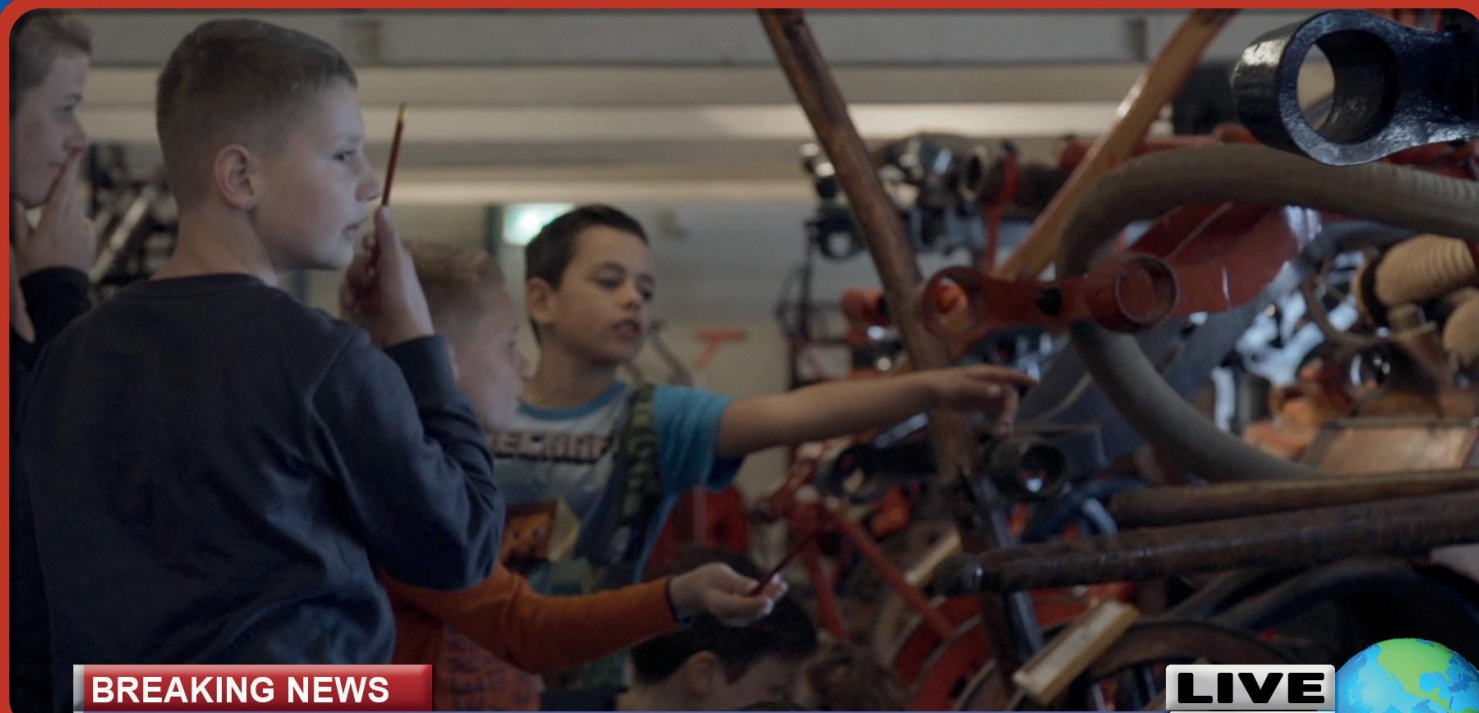
- Nationaal Brandweermuseum,(toemalig)
- OBS De Kring, Hellevoetsluis
- PCBS De Regenboog, Hellevoetsluis
- Karen de Moor

September 2017



Inhoud

| | |
|--|----|
| Aansluiting op kerndoelen | 7 |
| Wat en hoe? | 9 |
| Waar gaat dit project over? | 11 |
| Opbouw van dit project | 13 |
| Les 1 Inleiding Vuur en brand | 14 |
| Les 2 Kern Museumbezoek | 18 |
| Les 3 Verwerking Een vurig kunstwerk | 20 |
| | |
| Bijlage: Extra kunstwerken bij les 3 | 24 |



BREAKING NEWS

HELLEVOETSLUIS: BRAND IN EEUWENOUEDE KLAVERHOEVE
Grote groep scholieren schiet brandweer te hulp

LIVE

hnn



9:15 pm

Woordvoerder brandweer: 'We zijn aangewezen op hulp van buitenaf'

Hellevoetsluis News Network

Aansluiting op de kerndoelen

Het project *Missie: Code Rood* sluit aan bij de leergebieden *Kunstzinnige Oriëntatie* en *Oriëntatie op jezelf en de wereld*. De vaardigheden samenwerken en communiceren dienen als uitgangspunt bij alle opdrachten. Deze vaardigheden maken deel uit van de 21e-eeuwse vaardigheden.

De lessen in deze handleiding sluiten aan bij de volgende kerndoelen:

Kerndoel 34 (Oriëntatie op jezelf en de wereld)

De leerlingen leren zorg dragen voor de lichamelijke en psychische gezondheid van henzelf en anderen: samen oplossingen bedenken, rekening houden met gevoelens en ideeën van anderen, samenwerken in een groep.

Kerndoel 44 (Oriëntatie op jezelf en de wereld)

De leerlingen leren bij producten uit hun eigen omgeving relaties te leggen tussen de werking, de vorm en het materiaalgebruik: materialen, gereedschappen, constructieprincipes, gebruik.

Kerndoel 45 (Oriëntatie op jezelf en de wereld)

De leerlingen leren oplossingen voor technische problemen te ontwerpen, deze uit te voeren en te evalueren: constructies, transport (brandweerauto), communicatie (alarm).

Kerndoel 51 (Oriëntatie op jezelf en de wereld)

De leerlingen leren gebruik te maken van eenvoudige historische bronnen en ze leren aanduidingen van tijd en tijdsindeling te hanteren: gebeurtenissen, ontwikkelingen en personen uit de geschiedenis in tijd plaatsen (tijdbalk); historische voorwerpen en verhalen interpreteren en vergelijken, onderling en met heden; behoud van bronnen voor toekomst.

Kerndoel 52 (Oriëntatie op jezelf en de wereld)

De leerlingen leren over kenmerkende aspecten van de volgende tijdvakken: Grieken en Romeinen - infrastructuur Romeinse rijk (veiligheid); Steden en staten - opkomst en ontwikkeling van de stad; Regenten en vorsten - uitvindingen; Burgers en stoommachines - industriële revolutie, uitvinding van stoomkracht; Televisie en computers - ontwikkeling van techniek.

Kerndoel 55 (Kunstzinnige Oriëntatie)

De leerlingen leren op eigen werk en dat van anderen te reflecteren: bespreken van plannen en werkproces met anderen, bespreken van en mening vormen over kunstwerken.

Kerndoel 56 (Kunstzinnige Oriëntatie)

De leerlingen verwerven enige kennis over en krijgen waardering voor aspecten van cultureel erfgoed: oude beroepen, oude gebruiksvoorwerpen en objecten in historische context, verschillen heden/verleden, museum (verzamelen/bewaren/exponeren), duiding en betekenis van kunstwerk.

Canonvensters

De vensters van de Nederlandse Canon dienen als uitgangspunt en ter illustratie van de tijdvakken. Binnen deze Canon zijn diverse vensters aan te wijzen die een directe of indirecte link hebben met de geschiedenis van de brandweer en het verhaal dat in het museum wordt verteld:

- Christiaan Huygens (1629-1695): Wetenschap in de Gouden Eeuw
- De eerste spoorlijn (1839): Industrialisatie

Wat en hoe?

| Les | Onderdeel | Soort activiteit | Ruimte | Tijd | Vorbereiding |
|-----------------------------------|------------------------|---|------------|---------|---|
| Les 1 Inleiding Vuur en brand | A. Introductie | Leerlingen onderzoeken hoe brand en de brandweer in hun eigen leven terugkomen aan de hand van beeld- en geluidsfragmenten. | Klaslokaal | 20 min. | Zet de benodigde beeld- en geluidsfragmenten klaar op het digibord. Zie https://www.brwmh.nl/index.php/nl-nl/plan-je-bezoek/code-rood |
| | B. Praktische opdracht | Leerlingen fantaseren waar ze graag met de hoge brandweertladder die in het museum staat, naar toe zouden willen klimmen. Uitwerking in een tekening, (strip) verhaal of gedicht. | Klaslokaal | 30 min. | Zet benodigde materialen klaar: papier, pennen, (kleur)potloden. |
| | C. Afsluiting | Leerlingen bekijken de film <i>Missie: Code Rood</i> (2:15 min.) en blikken vooruit op hun museumbezoek. | Klaslokaal | 10 min. | Zet de film klaar op het digibord. Zie https://www.brwmh.nl/index.php/nl-nl/plan-je-bezoek/code-rood |
| Les 2 Kern Museumbezoek | Museumles | Er staat een oude hoeve in brand, maar alle communicatiesystemen zijn uitgevallen. Gelukkig staat in het museum nog een oud morse-apparaat. Leerlingen verzamelen aan de hand van opdrachten de morsecode om via dat apparaat de brandweer te waarschuwen. Samenwerken en communiceren zijn daarbij belangrijk. | Klaslokaal | 90 min. | Boek uw museumbezoek. Verdeel de klas in vier groepjes. Regel voor ieder groepje een begeleider (ouders, leerkrachten). Regel het vervoer naar het museum. |

| Les | Onderdeel | Soort activiteit | Ruimte | Tijd | Vorbereiding |
|--|--------------------------|--|------------|---------|--|
| Les 3 Verwerking Een vurig kunstwerk | A. Inleiding | Samen wordt teruggekeken op het museumbezoek. | Klaslokaal | 10 min. | |
| | B. Bekijken en bespreken | Aan de hand van één of meerdere voorbeelden verkennen leerlingen de rol van vuur en brand in de beeldende kunst. | Klaslokaal | 10 min. | Zet de benodigde afbeeldingen klaar op digibord. Zie https://www.brwmh.nl/index.php/nl-nl/plan-je-bezoek/code-rood |
| | C. Praktische opdracht | Geïnspireerd door de voorbeelden en het museumbezoek maken de leerlingen zelf een vurig kunstwerk, alleen of in duo's. | Klaslokaal | 30 min. | Zet benodigde materialen klaar: papier (wit, zwart en gekleurd), oude tijdschriften, wascokrijt, verf, penselen, scharen, lijm. |
| | D. Afsluiting | Bespreking van de resultaten. Eventueel wordt het project afgesloten met een tentoonstelling van het eigen werk. | Klaslokaal | 10 min. | |

Waar gaat dit project over?

Lessen bekijken beter als leerlingen kunnen zien, ervaren en beleven. Een bezoek aan de directe culturele omgeving (domein 2) helpt leerlingen verbindingen te leggen met de vakken uit de leergebieden *Oriëntatie op jezelf en de wereld* en *Kunstzinnige oriëntatie*. Het Brandweermuseum is voor leerlingen een inspirerende omgeving waarin cultureel erfgoed en historische en kunstzinnige context samenkomen. De leerlingen worden gestimuleerd om hun ervaring creatief te verwerken.

Het project gaat over vuur en brand, in de kunst en in ons dagelijks leven. De mens heeft eigenlijk een haat-liefdeverhouding met vuur. We halen het in huis, het is gezellig, we koken ermee, we steken kaarsjes en de open haard aan. Tegelijkertijd is het gevaarlijk, soms een vijand. Door de eeuwen heen hebben vuur en brand veel kunstenaars geïnspireerd.

Er wordt uitgebreid stilgestaan bij de historie van de brandweer en brandbestrijding. Een bezoek aan het Brandweermuseum in Hellevoetsluis is de kern van het project. Het Brandweermuseum is het enige museum in Nederland dat de nationale geschiedenis van de brandweer en de brandbestrijding in beeld brengt. Alle objecten uit de collectie hebben hun oorsprong in Nederland. Het museum toont de historie vanaf 1550 tot nu. Emmers, pompen, wagens, kleding, communicatiemiddelen; met een grote variatie aan objecten worden allerlei aspecten over de brandweer en brandpreventie aan bezoekers getoond en verteld.

De leerlingen oriënteren zich voorafgaand aan het bezoek aan het museum op brand en op (de historie van) de brandweer. Ook gaan ze zelf praktisch aan de slag met een tekening, (strip)verhaal of gedicht. Vervolgens voeren ze in het museum een spannende missie uit. Terug op school zien ze hoe vuur en brand kunstenaars door de tijd heen hebben geïnspireerd. Ze verwerken hun indrukken van het museumbezoek en hun ideeën in een eigen beeldend werk. Samenwerken en communiceren zijn bij alle opdrachten van belang, zoals dat bij de brandweer ook het geval is.

CODE ROOD

Wat betekent code rood eigenlijk? De brandweer werkt met kleurcodes die het risico op brand in natuurgebieden aangeven. Een natuurbrand kan zich in droge periodes namelijk zeer snel en onvoorspelbaar uitbreiden. Daarom staan er meetstations in de natuurgebieden. Deze meten onder meer wind, temperatuur, droogte en luchtvochtigheid. Op basis van deze metingen wordt het actuele risico bepaald en dat risico wordt vertaald naar een kleurcode. Van code groen, lichtgroen, geel, oranje tot code rood. Bij code rood is het risico op een natuurbrand het grootst.

Opbouw van dit project

Les 1 | Inleiding | Vuur en brand

Deze les is een oriëntatie op het thema brand en op het museum. Leerlingen onderzoeken hoe brand en de brandweer in hun eigen leven terugkomen en ze bekijken een video over de brandweer en het museum. In een praktische opdracht fantaseren ze waar ze graag met de hoge brandweertladder in het museum naar toe zouden willen klimmen.

Les 2 | Kern | Museumbezoek

De leerlingen brengen in deze les een bezoek aan het museum. Aan de hand van een spannende missie ontrafelen zij in groepjes een morsecode en zorgen zo dat een eeuwenoude hoeve in de buurt van Hellevoetsluis gered wordt van brand.

Les 3 | Verwerking | Een vurig kunstwerk

De leerlingen onderzoeken in de klas hoe vuur en brand kunstenaars door de eeuwen heen hebben geïnspireerd. Geïnspireerd door de voorbeelden en het museumbezoek maken de leerlingen zelf een vurig kunstwerk, alleen of in duo's. Met de resultaten kan eventueel een tentoonstelling worden ingericht.

Opzet handleiding

Deze handleiding beschrijft stap voor stap de onderdelen die u met uw leerlingen kunt doorlopen. *Wat en hoe?* geeft u een schematisch overzicht. Vervolgens leest u les voor les de praktische en inhoudelijke opzet. In de bijlage vindt u extra kunstwerken die u bij onderdeel B van les 3 kunt bekijken en bespreken indien er voldoende tijd voorhanden is. Online vindt u extra kijk- en leestips. Het beeld- en geluidsmateriaal waarnaar verwezen wordt in deze handleiding staat op <https://www.brwmh.nl/index.php/nl-nl/plan-je-bezoek/code-rood>

Doelstellingen project

- Leerlingen maken kennis met verschillende vormen van kunst en cultureel erfgoed.
- Leerlingen maken kennis met diverse kunstuitingen waarin vuur en brand een rol spelen en verwerken hun indrukken en ideeën in een eigen werkstuk.
- Leerlingen maken kennis met het museum, de collectie en het verhaal dat daarbij hoort.
- Leerlingen beleven en ervaren de geschiedenis door de unieke objecten en verhalen van het museum. Zij worden zich bewust van een aantal onderdelen van het historische verhaal dat het museum vertelt. Het educatieve materiaal biedt de leerlingen houvast en stimuleert een actieve houding.
- Leerlingen kunnen historische voorwerpen en verhalen in de tijd plaatsen en verschillen en overeenkomsten benoemen met het heden.
- Leerlingen worden zich bewust van het belang van een goede samenwerking en communicatie, bij de brandweer en in het dagelijks leven.
- Leerlingen leren over techniek, materialen, gereedschappen en gebruik daarvan, die van belang zijn bij brandpreventie en bestrijding.

Les 1 | Inleiding | Vuur en brand

Tijd

- A. Introductie: 20 minuten
- B. Praktische opdracht: 30 minuten
- C. Afsluiting: 10 minuten

Lesinhoud

Leerlingen onderzoeken hoe brand en de brandweer in hun eigen leven terugkomen aan de hand van beeld- en geluidsfragmenten. In een praktische opdracht fantaseren ze waar ze graag met de hoge brandweeladder die in het museum staat, naar toe zouden willen klimmen. Ter afronding bekijken de leerlingen de film *Missie: Code Rood* (2:15 minuten) en blikken vooruit op hun museumbezoek.

Lesdoel

Leerlingen kennen het werk van de brandweer, de gevaren van brand en de momenten waarop zij hier zelf mee te maken hebben. Ze bereiden zich voor op het museumbezoek en weten wat hen daar te wachten staat.

Nodig

- Digibord
- Papier
- Pennen
- Potloden

Vorbereiding op de les

Verzamel de benodigde materialen en zet deze alvast klaar.

Zet de benodigde beeld- en geluidsmateriaal klaar op het digibord. De links vindt u op <https://www.brwmh.nl/index.php/nl-nl/plan-je-bezoek/code-rood>

Beeld- en geluidsmateriaal

- Geluidsfragment luchtalarm (2:02 minuten)
- Geluidsfragment brandweersirene (2:00 minuten)
- Filmpje De Buitendienst: vuur (18:40 minuten)
- Filmpje Brandweerlied | koperkwintet KWIVR (1:34 minuten)
- Afbeelding brandweeladder in het museum
- Filmpje *Missie: Code Rood* (2:15 minuten)

A. Introductie: waar rook is

1. Alarm

Laat het geluidsfragment van het luchtalarm horen dat elke eerste maandag van de maand in heel Nederland afgaat. Laat eventueel ook het geluid van de brandweersirene horen.

Benoem samen kort wat dit voor geluiden zijn en wat de functie is. Kennen de leerlingen nog andere alarmgeluiden?

2. Vuur

Toon vervolgens op het digibord het filmpje van De Buitendienst (SchoolTV) over vuur: hoe maak je vuur? Wat moet je eigenlijk doen als er brand in je huis uitbreekt? Hoe blust de brandweer en hoe wordt er bij een brand gecommuniceerd?

De uitzending duurt in totaal 17:53 minuten. Afhankelijk van de beschikbare tijd kunt u ook een keuze maken uit een deel van de fragmenten:

0:00 - 1:20 Inleiding

1:20 - 4:20 Hoe maak je vuur?

4:20 - 10:20 Hoe ontstaat brand in huis, hoe voorkom je het en hoe wordt brand geblust?

10:20 - 11:55 Vuur in de natuur

11:55 - 17:53 Speciale brandweer voor afgelegen natuurgebieden in Nederland

Laat ook het *Brandweerlied* van koperkwintet KWIVR horen.

Tip

U vindt op <https://www.brwmh.nl/index.php/nl-nl/plan-je-bezoek/code-rood> nog meer kijk- en luistersuggesties.

Bespreek vervolgens waar leerlingen aan denken als ze het woord 'vuur' of 'brand' horen. Gezellig of gevaarlijk? Hebben zij ervaring met brand of de brandweer? Denken ze bijvoorbeeld aan de brandoefeningen die weleens op school plaatsvinden? Aan het luchtalarm dat elke eerste maandag van de maand klinkt? Of iets heel anders?

Maak van de gedachtes en ideeën van de leerlingen een woordweb op het bord.

B. Praktische opdracht: ik klim op de ladder naar ...

In het museum staat middenin een grote ruimte een indrukwekkende brandladder.

Bekijk en bespreek de afbeelding van de ladder kort met de leerlingen:

- Hoe werkt zo'n ladder?
Hij kan uitschuiven tot grote lengte.
- Hoe hoog zou je ermee kunnen klimmen?
De ladder kan tot circa 14 meter uitschuiven.
- Van welke materialen is hij gemaakt?
De ladder is van hout, daar waar verbindingen noodzakelijk zijn, is hij met ijzer versterkt.
- Hoe oud zou de ladder zijn?
De ladder werd in 1914 gebouwd en was in dienst bij de bierbrouwerij de Koningshoeven in Berkel-Enschot.

Geef de leerlingen dan de volgende opdracht:
Stel je voor ... dat je die grote brandladder mocht gebruiken. Waar zou jij naartoe willen klimmen? Vertel hierover in een tekening, (strip)verhaal of gedicht. Deel papier, pennen en (kleur)potloden uit.



C. Afsluiting: bijna naar het museum

Benoem ter afsluiting dat jullie binnenkort naar het brandweermuseum gaan. Is iemand al eens in het museum geweest? Wat verwachten leerlingen te gaan zien? Waar moeten de leerlingen aan denken? Wat kan wel en wat mag niet? Zijn er nog andere afspraken die gemaakt moeten worden?

Verdeel de klas alvast in vier groepjes waarmee ze in het museum aan de slag gaan en vertel de groepjes met welke begeleider ze door het museum zullen lopen.

Laat het filmpje *Missie: Code Rood* zien.

Les 2 | Kern | Museumbezoek

Tijd

Ontvangst: 5 minuten - Jassen, tassen, plassen

Uitleg: 10 minuten - Gezamenlijk

Missie uitvoeren: 60 minuten - Per groepje

Afsluiting: 10 minuten - Gezamenlijk

Lesinhoud

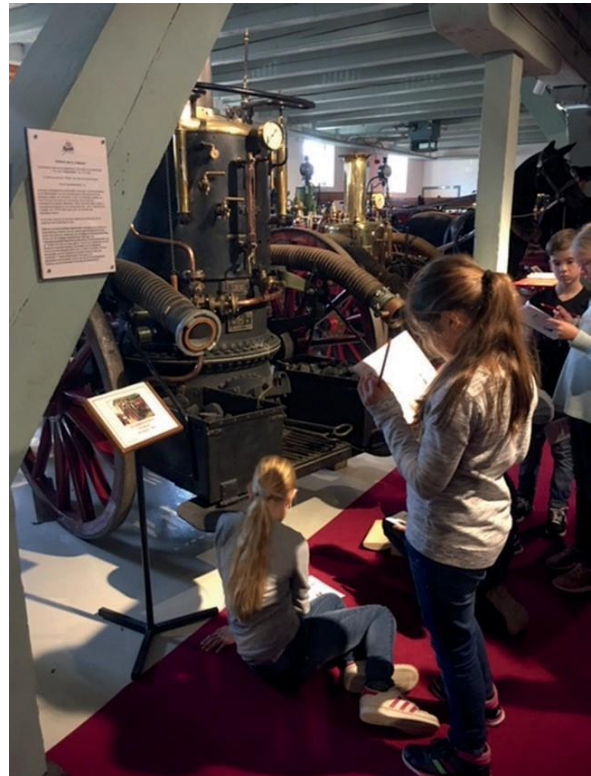
Er staat een oude hoeve in brand, maar alle communicatiesystemen zijn uitgevallen. Gelukkig staat in het museum nog een oud morseapparaat. Leerlingen verzamelen aan de hand van opdrachten de morsecode om via dat apparaat de brandweer te waarschuwen. Samenwerken en communiceren zijn daarbij belangrijk. Gaat het ze lukken?

Lesdoel

De leerlingen kennen belangrijke (historische) ontwikkelingen bij de brandweer en kunnen hierover vertellen in relatie tot de wereld om hen heen. Zij kunnen het onderwerp op verschillende manieren bekijken en onderzoeken. Ook kennen zij het belang van een goede samenwerking en communicatie.

Nodig tijdens de les

De klas wordt in het museum in vier groepjes verdeeld. Elk groepje dient een eigen begeleider te hebben.



Boek uw bezoek

U dient het bezoek van te voren af te stemmen en te bespreken met het museum door een mail te sturen naar brandweermuseumhellevoetsluis@brwmh.nl. De kosten per groep zijn € 40,-. Dit is inclusief entree, ontvangst door een medewerker van het museum en een opdrachtenboekje. Het museum is te vinden in de oude vesting van Hellevoetsluis, Industriehaven 8.

Vorbereiding op de les

Zorg dat u les 1 met de klas gedaan heeft.

Boek uw museumbezoek.

Verdeel de klas in vier groepjes.

Regel voor ieder groepje een begeleider (ouders, leerkrachten).

Regel het vervoer naar het museum.

Tip

Wees iets voor aanvangstijd van het programma aanwezig, zodat er voldoende tijd is om jassen en tassen op te bergen, eventueel gebruik te maken van de toiletten en de leerlingen nog even aan de groepsindeling te herinneren.

Les 3 | Verwerking | Een vurig kunstwerk

Tijd

- A. Inleiding: 10 minuten
- B. Bekijken en bespreken: 10 minuten
- C. Praktische opdracht: 3 minuten
- D. Afsluiting: 10 minuten
- E. Extra: tentoonstelling: 30 minuten

Lesinhoud

Samen wordt teruggekeken op het museumbezoek. Aan de hand van één of meerdere voorbeelden verkennen leerlingen de rol van vuur en brand in de beeldende kunst. Geïnspireerd door dit voorbeeld en het museumbezoek maken zij vervolgens zelf een vurig kunstwerk, alleen of in duo's. Eventueel wordt het project afgesloten met een tentoonstelling van hun eigen werk.

Lesdoel

Leerlingen kunnen zich de onderwerpen en thema's van de museumles herinneren en deze bespreken. Zij kunnen benoemen hoe vuur voor kunstenaars door de tijd heen een inspiratiebron is geweest. Hier op aansluitend kunnen zij hun ervaringen en indrukken verwerken in een eigen beeldend werk. Ook kunnen zij over hun eigen werk aan anderen vertellen.

Nodig tijdens de les

- Digibord
- A3 of A4-papier (wit)
- Diverse kleuren papier (in ieder geval zwart)
- Oude tijdschriften
- Wascokrijt, verf, penselen, scharen, lijm

Vorbereiding op de les

Verzamel de benodigde materialen en zet deze alvast klaar.

Zet de benodigde afbeeldingen klaar op het digibord. De links vindt u op

<https://www.brwmh.nl/index.php/nl-nl/plan-je-bezoek/code-rood>

Indien de leerlingen met verf gaan werken bij de praktische opdracht, zorg dan voor beschermende kleding en plak de tafels af met oude kranten.

Beeldmateriaal

- Gerard Dou, *De avondschoon*, ca. 1660-1665 (Rijksmuseum Amsterdam)
- Foto brandweerman aan het werk
- Foto natuurbrand
- Foto voorbeeld werkstuk leerling (Saartje, 9 jaar, groep 6)

Extra (zie toelichting bijlage):

- Arcimboldo, *Vuur*, 1566 (Kunsthistorisch Museum Wenen)
- Simon van der Weerd, *Bid or Burn*
- Wolfgang Paalen, *Fumage*, 1937
- Jackson Pollock, *The flame*, 1934-38 (MoMa New York)
- Gerrit Ludens, *Brand in het oude stadhuis op de Dam*, 1683 (Amsterdam Museum)

A. Reflectie op het museumbezoek

Samen met de klas kijkt u terug op het bezoek aan het museum. Wat waren de belangrijkste veranderingen bij de brandweer door de tijd heen? Waarom is het altijd zo belangrijk geweest om goed te communiceren en samen te werken? Wat heeft de leerlingen het meest verrast, wat is hen bij gebleven? Heeft iedereen alle opdrachten kunnen doen? Waar liepen de leerlingen misschien tegen aan? Wat was de oplossing van de missie?

B. Bekijken en bespreken: in vuur en vlam

De mens heeft eigenlijk een haat-liefdeverhouding met vuur. We halen het in huis, het is gezellig, we koken ermee, we steken kaarsjes en de openhaard aan. Tegelijkertijd is vuur gevaarlijk, soms een vijand, waarbij de brandweer dan weer om de hoek komt kijken.

Desalniettemin hebben vuur en brand door de eeuwen heen veel kunstenaars geïnspireerd.

Toon *De avondschoon* van Gerrit Dou op het digibord. Bespreek het kunstwerk aan de hand van de volgende vragen:

- Wat gebeurt hier, wat zie je?
- Waar is het kunstwerk van gemaakt?
- Hoe heeft de kunstenaar vuur gebruikt?
- Welke rol speelt het vuur in het kunstwerk?
- Welk gevoel geeft het kunstwerk je?

Achtergrondinformatie over het schilderij

Gerard Dou, *De avondschoon*, ca. 1660-1665
(Rijksmuseum Amsterdam)

De meester en zijn leerlingen zitten in een donker lokaal. De meester steekt waarschuwend zijn vinger op naar een jongen die in de schaduw zit. Een meisje bij helder kaarslicht leest haar les op. Het kaarslicht verwijst hier ook eigenlijk naar het licht van het verstand: het is goed als je oplet en leert.

Gerard Dou was een meester in het schilderen van licht. Op dit schilderij zijn wel vier verschillende lichtbronnen te zien; sommige figuren vangen dit licht, van anderen zien we alleen het silhouet.



Tip

Heeft u meer tijd? Op de website vindt u nog een aantal andere kunstwerken die u zou kunnen bekijken en bespreken. De toelichting bij de kunstwerken staat in de bijlage.

C. Praktische opdracht: een vurig kunstwerk

De leerlingen gaan nu zelf aan de slag met een vurig kunstwerk.

Het schilderij van Gerard Dou liet een fel licht zien, waarbij figuren en voorwerpen op de voorgrond veranderen in schaduwen en silhouetten. Toon twee foto's op het digibord (brandweermannen aan het werk en natuurbrand) waarop dit ook goed te zien is.



Geïnspireerd door deze foto's en door het kunstwerk van Gerard Dou (en eventueel werk van andere kunstenaars), maken de leerlingen een beeldend werk waarop vuur of een grote brand te zien is. Door het felle tegenlicht zijn de figuren en voorwerpen op de voorgrond schaduwen en silhouetten. Het vuur maken zij bijvoorbeeld met verf, wascokrijt, stroken gekleurd papier of fragmenten van foto's uit tijdschriften. De silhouetten maken zij van zwart karton of dik papier. Hun eigen ervaringen met vuur en brand (die aan bod zijn gekomen bij les 1) kunnen de leerlingen hierbij ook gebruiken.

*Voorbeeld van resultaat (Saartje, 9 jaar, groep 6)
Dieren en bomen voor vuur van de ondergaande zon
Techniek: achtergrond van wasco, silhouetten op de voorgrond gemaakt van papier*



U kunt de leerlingen ook laten samenwerken. De ene leerling maakt de achtergrond en de andere leerling maakt vervolgens de figuren op de voorgrond. Na afloop bespreken de duo's samen de resultaten.

Tip

Verf droogt langzaam. Indien uw beschikbare tijd beperkt is, kunt u de leerlingen beter met wasco en papier laten werken.

D. Afsluiting: Nabespreking

Bekijk en bespreek gezamenlijk (een aantal van) de resultaten:

- Wat zien we?
- Waarom hebben ze de opdracht op deze manier uitgewerkt?
- Waar zijn ze tevreden over? Waarover misschien minder?
- Welk werk valt het meeste op? Waarom?
- Etc.

E. Extra: tentoonstelling

Hang alle resultaten op in het klaslokaal of de gang en laat leerlingen elkaar rondleiden langs hun werken op deze vuurtentoonstelling.

Maak foto's van de werken en plaats deze in de school-nieuwsbrief en stuur ze naar het Brandweermuseum:
BrandweermuseumHellevoetsluis@brwmh.nl



Bijlage: Extra kunstwerken bij les 3

U vindt het beeldmateriaal op <https://www.brwmh.nl/index.php/nl-nl/plan-je-bezoek/code-rood>



Arcimboldo, *Vuur*, 1566 (Kunsthistorisch Museum Wenen)

De Italiaanse kunstenaar Arcimboldo is vooral bekend om zijn dubbelbeeldschilderijen. Wat een verzameling voorwerpen of groenten lijkt, blijkt tegelijk de vorm van een mensenhoofd te zijn. *Vuur* is onderdeel van een serie over de vier elementen. Het hoofd bestaat uit vuur, steenkool, kaarsen, toortsen, een olielamp, edelsmeedwerk, vuurstokjes, vuurwapens, lonten en vuurstenen. De ketting om de hals van de figuur is een verwijzing naar keizer Rudolf II.



Simon van der Weerd, *Bid or Burn*

De Nederlandse kunstenaar Simon van der Weerd heeft wel een heel bijzonder project: hij biedt elke week één van zijn kunstwerken te koop aan, maar als hij dit kunstwerk niet verkoopt, dan verbrandt hij het. “Als het niet verkoopt, dan wordt het óf aan de verkeerde mensen aangeboden, óf op de verkeerde plek, óf het is gewoon niet goed

genoeg. Ik wil niet vast blijven houden aan kunstwerken die af zijn, mijn kunstcollectie groeit dan alleen maar en uiteindelijk word ik eigendom van mijn kunstwerken. Maar wij moeten allebei vrij zijn.” Het kunstwerk in het filmpje werd niet verkocht.



Wolfgang Paalen, *Fumage*, 1937

De Oostenrijkse kunstenaar Wolfgang Paalen was de uitvinder van de fumage-techniek. Bij een vlam hield hij een vel papier, de roet en rook lieten sporen na op het papier. Deze sporen werkte hij vervolgens uit tot een kunstwerk.



Jackson Pollock, *The flame*, 1934-38 (MoMa New York)

Met grove penseelstreken, felle kleuren en dikke zwarte lijnen beeldt Pollock het vuur en de vlammen af. Als we goed kijken, lijkt vooraan een skelet in het vuur te liggen. Dit is een vrij vroeg werk van de kunstenaar, Pollock werd vooral bekend met zijn latere schilderijen, waarbij hij het doek dat op de grond lag, met slierten en druppels verf vulde. Zijn bijnaam werd daardoor Jack the Dripper.



Gerrit Ludens, *Brand in het oude stadhuis op de Dam*, 1683
(Amsterdam Museum)

Op de plek waar nu het Paleis op de Dam staat, stond in Amsterdam vroeger het oude, middeleeuwse, stadhuis. Op 7 juli 1652 woedde hier een grote brand die het gebouw volledig verwoestte. Om kostbare papieren, munten en archiefstukken te redden, waagden verschillende mensen hun leven door de brand in te gaan. Slechts een deel van de papieren en munten werd gered. Vraag: hoe wordt hier de brand geblust?